

*Henning Bergenholtz, Jonna Bisgaard, Majken
Brunsberg Lauritsen & Kamilla Kvist Wichmann**

Sprogpolitik: So ein Ding müssen wir auch haben

Abstract

To argue that language policies are subject to the vagaries of fashion may be a slight exaggeration. But language policies have indeed attracted growing interest and been increasingly debated over the last three to four years. During this time many companies and organisations have formulated a language policy, or they are currently in the process of doing so. At the national level several politicians have been complaining that no language policy exists for the Danish language. On the other hand, many journalists and several linguists have been criticising the language policy for which the Danish Language Council is responsible as inappropriate. All these statements may appear rather contradictory. The confusion can, however, partly be accounted for by the prevalence of different definitions of what a language policy is and what it involves. In this contribution we will suggest ways of resolving the terminological problems and also discuss some concrete Danish proposals for the part of language policy that we have termed ‘specific language policy’.

1. Har Danmark en sprogpolitik?

I de sidste to-tre år har man i den offentlige debat kunnet læse forslag fra politikere, ledende repræsentanter fra offentlige institutioner og fra erhvervsfaglige repræsentanter om, at vi nu må se at få en sprogpolitik i Danmark. Efter sigende skulle den foregående socialdemokratisk-radikale regering have haft et næsten færdigt forslag i skuffen. Når man læser sådanne udtalelser, får man helt klart det indtryk, at der slet ikke findes nogen sprogpolitik i Danmark. På den anden side kan man også se, at det ikke blot drejer sig om fremtidsønsker, men også om konkrete tiltag. Fx

* *Henning Bergenholtz, Jonna Bisgaard, Majken Brunsberg Lauritsen &
Kamilla Kvist Wichmann
Center for Lexicography
The Aarhus School of Business
Fuglesangs Allé 4
DK-8210 Aarhus V
E-mail: HB@asb.dk*

foreligger der et udkast til en sprogpolitik for danske højere læreanstalter fra et udvalg under rektorkollegiet, og flere firmaer har udarbejdet en firmaintern sprogpolitik. Den nuværende regering har i marts 2003 nedsat en arbejdsgruppe, som skal tage stilling til en række sproglaterede forhold, såsom dansk i uddannelserne, dansk i forskningen, sprogets værktøjer (dvs. ordbøger, oversættelsesprogrammer o.l.) samt dansk i kulturproduktionen. Men termen **sprogpolitik** nævnes ikke i pressemeddelelserne om udvalgets sammensætning af opgaver. Dette tilsyneladende paradoks hænger sammen med følgende to forhold:

1. Termen sprogpolitik er ikke entydig, men dækker over vidt forskelligt indhold. Man kunne måske med fordel opfinde flere, i hvert fald mindst to forskellige termer for at kunne skelne mellem ret forskelligt indhold.
2. Når det siges, at der ikke foreligger nogen dansk sprogpolitik, dækker det i flere tilfælde over det faktum, at termen sprogpolitik ikke bruges, selv om der de facto er truffet sprogpoltiske afgørelser.

Termen **sprogpolitik** er ikke ny. I Ordbog over det danske Sprogs supplementsamlinger er det første belæg fra 1921. Det er defineret som en offentlig regulering af forholdene mellem to eller flere sprog og en stillingtagen til sprog og sprog anvendelse (Jarvad 2001:17). De tilsvarende udtryk kan uden tvivl følges længere tilbage i andre sprog. Hvis vi i stedet taler om fx **sprogpurisme**, **sprogpleje**, **sprogundertrykkelse** eller **sprogudbredelse**, vil man se, at selve fænomenerne har været diskuteret i mange århundreder, se hertil Bergenholtz (2001:504-507). Det nye er den helt centrale stilling, termen har fået ikke bare i den danske, men også i den europæiske sprogdebat. Dette udtryk passer ind i rækken af problemstillinger, som i løbet af anden halvdel af 1900-tallet er blevet tematiseret og blevet forbundet med nye komposita med stammen *-politik*, fx *uddannelsespolitik*, *børnepolitik*, *kvindepolitik*, *miljøpolitik* og *udlændingepolitik*. Disse orddannelser relaterer sig til bestemte områder, som internationale, nationale eller kommunale politiske beslutningsprocesser har fokuseret på (hertil svarer også Jarvads beskrivelse af termens første belæg). Fra slutningen af 1980'erne blev denne orddannelsestype i tiltagende grad udvidet til også at omfatte planlægning og afgørelser i firmaer, foreninger, skoler og andre ikke-politiske grupperinger, fx *seniorpolitik*, *rygepolitik*, *alkoholpolitik* og *stresspolitik*. Samtidig med sidstnævnte udvikling har ældre rent politiske termer fået udvidet anvendelse til også at omfatte planlægning og afgørelser i institutioner, koncerner, firmaer

etc. Det er en sproglig og også samfundsmæssig udvikling, som ikke kun har fundet sted i det danske sprog hhv. i Danmark.

På tilsvarende vis er *sprogpolitik* blevet moderne, ikke bare i Danmark. Dette gør også Jarvad opmærksom på, idet hun bruger en definition, som på sin vis er rammende for de forskellige brugssammenhæng, men som i sin opremsende, ustrukturerede form har en noget uklar opdeling (vore fremhævelser):

„Her i rapporten vil ordet blive brugt om **dels** den samling love, regler og forskrifter som fastlægger et sprogs status, herunder rettigheder i forhold til andre sprog, og som fastlægger det rigtige eller korrekte sprog, **dels** om de forskellige former for tiltag som aktivt søger at fremme, styrke og beskytte et sprog.“ (Jarvad 2001:18)

Jarvad skelner således **på den ene side** mellem love og forskrifter, der fastlægger relationer mellem sprog, og i samme åndedrag, hvad der er korrekt i et bestemt sprog. **På den anden side** nævnes andre tiltag, der søger at styrke et bestemt sprog. Det må vel forstås på følgende måde: Hvis en international organisation, et land eller et firma fastlægger en sprogpolitik, som har bindende status, må den tilhøre første type. Derimod må forslag, som giver gode råd, men som ingen er direkte forpligtet til at følge, tilhøre den anden type. Denne opdeling anser vi ikke for at være særlig hensigtsmæssig som den grundlæggende for temaet sprogpolitik, da den bagvedliggende dikotomi mellem præskription og deskription ikke umiddelbart er entydig, se hertil Bergenholtz/Bøgelund (2002). I stedet vil vi foreslå en typologi, som tager udgangspunkt i, om det drejer sig om på den ene side et eller flere sprog helt generelt eller på den anden side om konkrete sproglige eller kommunikative elementer i et eller flere sprog:

Der foreslås hermed en skelnen mellem to hovedtyper alt efter, om det drejer sig (a) om valg eller fremme af et eller flere sprog og herved også bortvalg af et eller flere andre sprog eller (b) om valg eller fravalg af en eller flere sproglige strukturer eller variant inden for et eller flere sprog. Den første type vil vi kalde **generel sprogpolitik**, den anden **sprog-specifik sprogpolitik** eller kort **specifik sprogpolitik**. Begge hovedtyper kan igen opdeles i undertyper.

Vi vil i denne artikel koncentrere os om specifik sprogpolitik, men først give en kort oversigt over forskellige former for generel sprogpolitik.

2. Generel sprogpolitik

Som nævnt ovenfor kan de to hovedtyper af sprogpolitik opdeles i undertyper. Den hovedtype, vi i denne artikel betegner som generel sprogpolitik, kan således deles op i seks undertyper. De enkelte eksempler til hver undertype giver på ingen måde et repræsentativt billede, men har udelukkende den funktion, at de skal være en hjælp til forståelsen af den valgte sprogpoltiske typologi:

(1) Multisproglighed i international sammenhæng

Hermed menes valg af et eller flere sprog i internationale organisationer som fx EU, FN og Nato. Der kan her være tale om meget store forskelle fra organisation til organisation. Antallet af officielle sprog er det første, der springer i øjnene. EU har således 11 officielle sprog, da alle lande, som er medlem, har ret til at benytte sit eget sprog. FN derimod har seks officielle sprog, og Nato har to. EU er den af de tre organisationer, der synes at lægge mest vægt på ligestilling mellem sprogene. Alle traktater mv. forefindes på alle de officielle sprog, og enhver unionsborger skal kunne henvende sig til en hvilken som helst EU-instans på sit eget sprog. Til trods for dette bruges der til daglig ofte to-tre arbejdsprog – som regel engelsk, tysk og fransk. For både FN og Nato er situationen lidt anderledes. De har knap så mange officielle sprog, men begge organisationer bruger i praksis næsten kun engelsk. Det kan således diskuteres, om denne brug af et eller kun få af de officielle sprog er hensigtsmæssig, og om det i værste fald hægter små lande af.

(2) Mono- eller multisproglighed i koncern-, firma- eller organisations-sammenhæng

Hermed mener vi valg af sprog i koncerner, i firmaer, på universiteter og andre højere læreanstalter samt i forskellige organisationer i et bestemt land, hvis der er behov for at vælge sprog til arbejde, forhandlinger og dokumenter. Dette ses fx hos en koncern som Orange, der tilbyder telefoni og internetservice. Til trods for at deres hjemmeside ganske vist forefindes på dansk, udsendes det skriftlige materiale til kunderne på engelsk, dog kan kunderne selv vælge, om de vil have regningerne på dansk eller engelsk. Man kan se en lignende situation hos det danske firma Grundfos, der har engelsk som koncernsprog, men her foregår dog kommunikationen med danske kunder på dansk. Handelshøjskolerne i Århus og

København synes ligeledes at have den opfattelse, at alle kan forstå engelsk. Således foregår en del af undervisningen kun på engelsk efter engelske eller amerikanske lærebøger. På disse, men også på andre danske højere læreanstalter kan man se, at nogle hjemmesider er på dansk og andre på engelsk. Det kan være dele af en ellers dansk hjemmeside, der er på engelsk, men der findes også eksempler på hele institutters hjemmesider, der kun forefindes på engelsk. Man kan således stille spørgsmålet, om det ikke burde være et lovmæssigt krav for danske læreanstalter og i øvrigt også hele det officielle Danmark, dvs. skoler og uddannelsesinstitutioner, forvaltningsmyndigheder inden for statstjenesten, den kommunale og amtslige forvaltning, Folketinget og myndigheder med tilknytning til Folketinget samt domstolene, at deres hjemmesider altid forefindes på dansk, og at de dertil kan have en engelsk udgave, hvis dette ønskes? Om et lignende lovkrav også kunne stilles til private danske virksomheder, er tvivlsomt, men der kunne opfordres hertil.

(3) Multisproglighed i national sammenhæng

Hermed menes valg af sprog i officielle sammenhænge, som det fx er tilfældet i lande som Belgien og Schweiz, der har flere officielle sprog. Dette punkt omhandler også valg af, hvilke sprog undervisningen i sådanne lande skal foregå på, samt om det skal variere fra uddannelsestrin til uddannelsestrin. Problemerne i sådanne lande ligner hinanden, uanset om man har flere officielle sprog eller kun et, men flere uofficielle sprog. Det er ikke altid det mest hensigtsmæssige bare at udnævne det mest udbredte sprog til at være det officielle, hvis en meget stor del af befolkningen taler et andet. Desuden skal det være muligt for alle borgere i det pågældende land at henvende sig til offentlige myndigheder, uanset om de taler det officielle sprog eller ej. Andre former for kommunikationsproblemer kan fx opstå ved angivelse af stednavne på vejskilte o.l. I visse svenske byer har man valgt at angive gadenavne både på svensk og det i området vigtigste indvandrersprog, bl.a. tyrkisk. En lignende dobbeltangivelse kendes fra mange lande, fx Finland, hvor den øverststående betegnelse af gade- eller bynavn på finsk eller svensk samtidig signaliserer, at der her findes flest beboere med finsk eller finlandsksvensk som modersmål. I Danmark har man for nylig valgt en anden løsning med beslutningen om vejskiltning i Sønderjylland. Fremover skal navne på tyske byer skrives på tysk, også i Sønderjylland. Således ser man ikke længere en vejvisning til *Flensborg* – men en til *Flensburg*. Et sidste eksempel ved-

rørende denne undergruppe til generel sprogpolitik er den nyligt trufne beslutning om, at den grønlandske TV-avis ikke længere skal have danske undertekster. Begrundelsen for dette er, at det tager for lang tid at oversætte fra grønlandsk til dansk, og at man i stedet vil bruge tiden til at lave bedre journalistik. Med denne beslutning udelukkes over en femtedel af befolkningen fra at følge med i nyhedsudsendelserne.

(4) Multisproglighed i national sammenhæng i relation til sprogundervisning og sproglæring

Hermed menes, hvilke sprog der vælges i sprogundervisningen og sproglæringen, samt på hvilke klassetrin de udbydes. Der har i de seneste år været megen debat i Danmark om, hvornår man skal begynde at undervise danske folkeskoleelever i engelsk og tysk, samt om de skal have mulighed for at vælge andre sprog som fransk og latin. Der er delte meninger om, hvorvidt det fx er hensigtsmæssigt, at danske elever lærer engelsk så tidligt som muligt, eller om det forringer deres færdigheder i dansk at begynde med undervisning i et fremmedsprog (engelsk) allerede fra 3. klasse. Denne form for sproglig debat kan også opleves andre steder i verden som fx i de tidligere østbloklande, der indtil murens fald i 1989 primært havde russisk som første fremmedsprog. I dag bliver russisk næsten ikke udbudt mere, og engelsk vinder frem som det foretrukne fremmedsprog. Tysk har nogenlunde samme stilling i disse lande som før 1989. Fravalget af russisk har givet nye problemer, idet de russiske mindretal har sværere ved at begå sig. Om det store russiske mindretal nu har sværere ved at lære estisk, litauisk eller lettisk, vides ikke. Tilsvarende diskuteres i danske medier beslutninger om, hvorvidt indvandrere og flygtninge i Danmark skal have undervisning i deres modersmål. I øvrigt er det yderst problematisk at kalde den form for sprogundervisning for „modersmålsundervisning“, når de fleste skolebørn i Danmark har dansk som modersmål.

(5) Forsvar for nationalsprog

Hermed menes forskellige landes valg af en sprogbevarende eller puristisk sprogpolitik, som har til formål at beskytte det pågældende sprog mod indflydelse fra andre sprog. Denne type sprogpolitik ses i mange store lande som fx Frankrig, der i høj grad værner om sit modersmål via lovgivningen. Her kræves det bl.a., at der ikke bruges fremmedord, hvis et tilsvarende fransk ord findes, at reklamer o.l. skal være på fransk, samt

at en vis mængde af fjernsyns- og radioprogrammerne ligeledes skal være på fransk. En mere udpræget puristisk sprogpolitik kendes fx på Island og Færøerne, hvor brug af låne- eller fremmedord er bandlyst, og hvor der i stedet kræves dannelse af ord, der kun indeholder islandske hhv. færøske leksikalske morfemer. Forsvar for eller angreb på nationalsprog kan også ses i relation til sprogundervisningen som beskrevet ovenfor.

(6) Angreb på nationalsprog

Hermed menes de tilfælde, hvor et bestemt sprog forbydes eller bliver frataget dele af sit hidtidige brugsområde. Denne type sprogpolitik ses typisk i forbindelse med besatte, erobrede eller koloniserede områder. Af de mange eksempler skal her nævnes Irland, hvor englænderne i mange år prøvede at udslutte det oprindelige gæliske sprog, og Madagaskar, hvor den franske kolonialmagt i perioder gjorde brug af madagassisk strafbart, selv om flertallet af befolkningen hverken kan tale eller skrive fransk. Denne type sprogpolitik er sommetider, men dog langt fra altid succesfuld. Det skal derfor også påpeges, at hverken englænderne eller franskmændene havde vedvarende succes med deres angreb på nationalsprogene i Irland og på Madagaskar.

3. Specifik sprogpolitik: generelle forslag til opnåelse af bedre kommunikative vaner

Specifik sprogpolitik blev indledningsvist beskrevet som en sprogpolitik i forbindelse med valg eller fravalg af en eller flere sproglige strukturer eller varianter inden for et eller flere sprog. Der blev således ikke foretaget en indskrænkning til et enkelt sprog. I praksis retter sådanne tiltag sig normalt kun mod et sprog. Det gælder især for den form for specifik sprogpolitik, som behandles i næste afsnit, og som drejer sig om deskriptive, proskriptive eller præskriptive forslag for konkrete sproglige fænomener. I princippet kan mange, måske de fleste af de forslag, som omhandler bedre kommunikative vaner, omfatte flere sprog. Det gælder i særdeleshed følgende punkter:

- sikre en homogen sprogbrug – en ikke homogen sprogbrug udsender et uprofessionelt signal
- skrive kort, klart og målrettet til modtagerne.

I det hele taget vil mange af de råd, som vil hjælpe til at opnå et „godt sprog“, kunne generaliseres. Vi finder dem fx som ti bud i Jacobsen/Skyum-Nielsen (1996:13-37):

- Skriv personligt!
- Skriv forståeligt!
- Skriv konkret!
- Skriv opløst!
- Skriv ligeud!
- Skriv overskueligt!
- Skriv mundtligt!
- Skriv sammenhængende!
- Skriv læsbart!
- Skriv korrekt!

Men så snart disse bud skal konkretiseres – jvf. „undgå brug af passiv“ – vil de slet ikke kunne bruges til alle sprog. Rådet om at undgå passiv gælder fx ikke for austronesiske sprog, hvor passiv har en helt anden funktion end i de germanske eller romanske sprog og i mange tilfælde er den normale verbalform. Men også inden for de germanske og romanske sprog foreligger der væsentlige forskelle, fx har man som noget særligt to passivformer på dansk og andre nordgermanske sprog (s-passiv og blive-passiv). Vi vil derfor koncentrere os om råd til opnåelse af bedre kommunikative vaner i ét sprog, nemlig i dansk.

De to væsentligste grunde for en institution eller en privat virksomhed til at fastlægge en specifik sprogpolitik er nævnt ovenfor. De forbindes med ønsket om kvalitetssikring, som igen relaterer sig til virksomhedens eller institutionens kultur og hermed også dens ansigt udadtil og indadtil, også betegnet corporate image. De enkelte institutioner og private virksomheder vægter de enkelte argumenter lidt forskelligt. Det vil vi i det følgende give eksempler på. Vi kan ikke her give en oversigt over samtlige foreliggende sprogpolitikker, men vælger enkelte ud, som efter vores mening udgør et repræsentativt udsnit.

3.1. Sprogpolitik i offentlige institutioner

Sprogpolitik i Give Kommune

Give Kommune var blandt de første i Danmark, der lavede en sprogpolitik, og som selv brugte dette udtryk. Ideen til Give Kommunes sprogpolitik, der er fra 1994, opstod i forbindelse med et kursus for kommunens medarbejdere om sproglig kvalitetssikring, som konsulent og tidligere direktør i Statens Information, Henning Skårup, forestod. Som opfølgning på kursusrækken, der bl.a. omhandlede den udbredte brug af kancellisprog i kommunens skriftlige kommunikation, besluttede kommunen at udarbejde et hæfte med en række anvisninger på, hvordan medarbejderne bør formulere sig skriftligt for at leve op til kommunens krav om at kommunikere på et letforståeligt dansk og tage hensyn til modtageren, i dette tilfælde borgeren. Hæftet har titlen ”Nu skal du bare høre... – sådan skriver vi i Give Kommune” og tæller 19 letlæste sider skrevet i en let og uformel stil.

Sprogpolitikken består af to dele. Den første del er generel og vedrører nogle overordnede aspekter, som er relevante for den skriftlige kommunikation med borgerne. Det gælder fx fastlæggelse af kommunens værdigrundlag, hensynet til kommunikationssituationen samt kommunens bedømmelseskriterier for en vellykket tekst. Den anden del af sprogpolitikken, der udgør tre fjerdedele af hæftet, indeholder en række konkrete råd og retningslinjer for den skriftlige kommunikation. Det drejer sig fx om at undgå ”smarte” eller ”offentlige” ord som *follow-up* og *anke* og såkaldt ”tunge ord” i form af fagtermer. På samme måde tilrådes det, at man undgår en for hyppig brug af verbalsubstantiver ved at erstatte navneord med udsagnsord. Det anbefales ligeledes at undgå unødvendig brug af forkortelser, der medvirker til at komplicere teksten unødigt. Der opfordres også til at undgå passivkonstruktioner, der på pædagogisk vis er forklaret som s-former. Det er her – i modsætning til eksemplet Grundfos – hensigtsmæssigt at fraråde brugen af passiv, da modtageren er lægmand, og det udelukkende handler om ikke-fagsproglige tekster.

I hæftets første del lægges der vægt på, at enhver tekst bør afspejle, at ”afgørelser altid træffes af mennesker, ikke af systemer, institutioner eller forvaltninger”, hvilket betyder, at ”breve bør være præget af personlighed, nærvær og åbenhed”. I den anden del af hæftet opstilles der således en række principper for, hvordan disse principper konkret kan understøttes

og synliggøres i den daglige tekstproduktion. Under overskriften ”Gem dig ikke bag man”, anbefales det eksempelvis at bruge *vi*, *jeg* eller *udvalget* frem for det upersonlige *man*. Ligeledes anbefales det, at sagsbehandlerne benytter deres fulde navn, når de underskriver breve, frem for kun at bruge deres initialer, sådan som der er en vis tendens til at gøre i kommunalt regi. Det fremgår således både af værdigrundlaget og af de specifikke retningslinjer i sprogpolitikken, at det personlige islæt i brevene prioriteres meget højt. Som en følge heraf, har Give Kommune også valgt konsekvent at bruge det personlige pronomen *du* som tiltaleform over for borgeren frem for det mere formelle *De*. Give Kommunes sprogpolitik indeholder endelig et udmærket element, som der ikke lægges særlig vægt på i nogen af de andre sprogpolitikker, der behandles i denne artikel. Det drejer sig om henvisninger til tekniske hjælpemidler i Word, i form af fx synonymordbogen, som kan være med til at lette det sproglige arbejde i hverdagen.

Overordnet set forholder Give Kommune sig i deres sprogpolitik til nogle af de kerneproblematikker, der findes inden for netop forvaltnings sproget. Det drejer sig særligt om stilistiske træk ved kancellistilen, som ikke er på vej ud, men som stadig benyttes i moderne forvaltningssprog. Som det fremgår af eksemplerne tages der udgangspunkt i centrale problemer inden for forvaltningssproget, hvilket gør sprogpolitikken til et godt hjælpemiddel for netop kommunalt ansatte. Forfatterne har desuden formået at formidle deres viden om formidlingsteori på en god og ukompliceret måde uden at gøre udstrakt brug af den lingvistiske terminologi. Eksempelvis forklares reglen om at undgå verbalsubstantiver på enkel vis ved at skrive ”Erstat navneord med udsagnsord”.

Medarbejdere ved bl.a. Grundfos og Topdanmark beretter, at andre private firmaer har kopieret deres sprogpolitik og blot erstattet det ene firmanavn med et andet. Hvis lignende tidsbesparende „lån“ skulle ske inden for den kommunale forvaltning, vil Give Kommunes sprogpolitik været et oplagt udgangspunkt.

Danmarks Radios sprogpolitik

Ifølge DR's vedtægter skal DR være med til at udvikle det danske sprog som et levende udtryk for dansk kultur og dens vekselvirkning med andre kulturer.

Med dette i baghovedet har DR således i 2002 udarbejdet en ny sprogpolitisk målsætning. Det første punkt i denne målsætning påpeger, at det danske sprog ikke skal forsvares og værnes på den måde, at fornyelse og udenlandsk påvirkning af sproget holdes ude. DR mener derimod, at vores sprog skal styrkes ved at udvikle og anvende det på en levende og offensiv måde. Derfor skal DR's medarbejdere blive bedre til at anvende det danske sprogs mangfoldighed og variation. Målet er at kunne bidrage til en rigere og mere spændende oplevelse for lytterne og seerne, samtidig med at man styrker indholdets præcision og kvalitet. Ifølge DR's sprogpolitiske målsætning har de en særlig opgave i at udvikle og vedligeholde det danske sprog samt at bygge bro over forståelseskløfter som fx sproglige barrierer på grund af fremmedord. DR skal altså kunne nå ud til hele befolkningen uanset alder, uddannelsesniveau, geografi og etnicitet. Således mener DR, at der skal være plads til forskellighederne i vores sprog. Dog skal landsdækkende nyhedsudsendelser o.l. formidles ved hjælp af et klart og tydeligt, alment forståeligt dansk uden brug af en markant dialekt eller fremmed accent, da dette kan virke forstyrrende for forståelsen af indholdet.

I forbindelse med denne sprogpolitiske målsætning identificerer DR fire sproglige udfordringer: mangfoldighed, dansk med accent, fremmedord og det nye komma. Mangfoldigheden skal bringes tilbage til vores sprog, således at fantasi, udfoldelse og originalitet øges, og sproget bliver mere nuanceret. DR ser dansk med accent som en udfordring, idet den danske befolkning består af et stigende antal aktører med anden etnisk baggrund. Dilemmaet, som DR ser det, er således, hvor speciel eller fremmedartet en accent må være. Fremmedord er ifølge DR en udfordring, idet de er meget svære at undgå, fx på IT-området. Derfor skal deres opgave være at undgå nye forståelseskløfter ved fx at benytte støttende forklaringer til visse ord. Det nye komma er den sidste af de fire udfordringer, som DR står overfor. Her er dog endnu ikke indtaget en konkret holdning, men DR er klar over, at dette bliver nødvendigt på et tidspunkt. Indtil videre er det således op til de enkelte afdelinger i huset at tage stilling til, om eller hvornår det nye komma skal benyttes.

På overfladen ser DR's sprogpolitik lettilgængelig ud. Målsætningerne med en sådan politik beskrives, og man har identificeret udfordringerne. Hvis man derimod betragter denne sprogpolitik nøjere, kan det hele dog synes meget alment. For den enkelte medarbejder hos DR, som enten

skal tilrettelægge TV eller radio, mangler der højst sandsynligt noget mere specifikt. Ifølge målsætningen skal det danske sprog styrkes og mangfoldigheden udnyttes, således at sproget bliver mere nuanceret, men der gives ingen retningslinjer for, hvorledes denne målsætning nås, eller hvad den konkret indbefatter. Er det meningen, at man skal lave lange fornemme sætningskonstruktioner med fine ord, og risikerer man i så fald ikke at hægte store dele af den danske befolkning af? Medarbejderne hos DR skal også være med til at udvikle sproget, samtidig med at man ikke må bruge for mange fremmedord. Dog er der nogle fremmedord, som ikke kan undgås, så hvordan skelner man? DR ser desuden en udfordring i form af det nye komma, men i deres sprogpolitik skriver de som sagt kun, at der ikke er truffet beslutninger på området. Dette gør ikke umiddelbart udfordringen for medarbejderne mindre. I forbindelse med dansk med accent skriver DR i sin sprogpolitik, at deres dilemma er, hvor speciel eller fremmedartet en accent kan være, for at den kan tillades. Den pågældende skal kunne gøre sig forståelig hos lytterne og seerne og bør heller ikke irritere lytterne pga. en særlig udtale, som det fx kan være tilfældet med DR's medarbejder Narcisa Vucina. Dilemmaet er desuden størst i radioen, idet der ikke kan suppleres med billeder. DR synes ligeledes at mangle nogle konkrete løsningsmuligheder for, hvordan eller hvem der skal skelne mellem, hvad der er forståeligt, og hvad der ikke er.

Når man således betragter DR's sprogpolitik nøjere, viser den sig at være meget almen og temmelig tynd. For at kunne bruges til noget konkret, er det nødvendigt med en mere specifik politik på området, således at DR's medarbejdere får et stykke værktøj mellem hænderne, som de kan få vejledning fra, og som kan hjælpe dem til at udtrykke sig på en klarere og mere tydelig måde.

Sprogpolitik i Statens Information

Statens Information påpeger, at en sprogpolitik er det bedste redskab, hvis man vil skabe et homogent netsted, da et netsted ellers kan virke rodet og uprofessionelt. Statens Information har derfor opstillet en række anbefalinger til relevant indhold af et offentligt netsteds sprogpolitik. De foreskriver, at myndighederne skal kommunikere venligt, kort, klart og målrettet med modtagerne. Derfor er det hensigtsmæssigt at definere sin målgruppe og gøre sig det klart, hvilke signaler man ønsker at sende.

Ifølge Statens Information bør hvert enkelt netsted gøre sig overvejelser om brug af begreber og staveformer og sikre at netsprogspolitikken er i overensstemmelse med organisationens øvrige sprogpolitik.

Ud fra disse anbefalinger har Statens Information udarbejdet en sprogpolitik for netstedet danmark.dk, som oplyser borgerne om det offentlige Danmark. Den første overvejelse, man skal gøre sig, angår målgruppen, da teksterne skal skrives ud fra modtagerens synsvinkel og dermed tilgodese de behov for oplysninger, som modtageren må formodes at have i den pågældende situation. Målgrupperne skal derefter differentieres, så teksternes emneområder, indhold og udformning tilpasses modtagerens informationsbehov. Netstedets introtekster og emneindgange skal hjælpe videre og give overblik, mens det er selve emneteksterne, der skal målrettes mod modtagerne, og i tilfælde af flere modtagere skal teksterne deles op, så hver del retter sig mod den enkelte målgruppe. Desuden anbefales det, at hver enkelt tekst maksimalt fylder én side. Statens Informations sprogpolitik omhandler også teksternes struktur. Det, der er vigtigst for læseren, skrives først. Teksten skal være overskuelig, hvilket kan gøres ved at dele den op i mindre afsnit og skrive overskrifter med fed skrift. Strukturen på danmark.dk skal hjælpe med til, at brugeren hurtigst muligt, dvs. med færrest mulige klik, ledes frem til den ønskede information. Sproget er en tredje vigtig del af sprogpolitikken. Det skal være kort, klart og præcist, og alle omsvøb skal skæres fra. Samtidig anbefales det at undgå brug af substantivering, passiv og lange ord og sætninger. Sætninger skal bygges analytisk op ved at undgå indskudte sætninger og foranstillede bestemmelser. Terminologien er det sidste område under Statens Informations sprogpolitik. Her skal der tages udgangspunkt i at undgå offentligt fagsprog og „papirord“, der kan gøre teksterne tunge at læse. Fx skal der bruges *holde* i stedet for *afholde*. Afslutningsvis anbefales det at bruge tiltaleformen *du*.

Som det ses, er Statens Informations sprogpolitik for netstedet danmark.dk meget orienteret mod målgrupper og modtagere. Derudover er der korte retningslinjer for, hvordan en tekst skal struktureres, samt for brug af sprog og terminologi. Disse førnævnte retningslinjer er en god hjælp med henblik på at skabe ensrettede tekster uanset afsender, og dette tyder på, at folkene bag denne sprogpolitik har haft kendskab til Jacobsen/Skyum-Nielsen (1996). Det kan dog næppe undgås, at der vil forekomme tekster, som ikke kan og heller ikke bør følge retningslinjerne,

fx tekster af mere juridisk, økonomisk eller teknisk art, som har deres egne konventioner, uanset om de er elektroniske eller på papir. Men dette problem har denne sprogpolitik ikke taget hensyn til. Desuden er det påfaldende, at der ikke er retningslinjer angående webdesign, som må siges at være et væsentligt område, når der er tale om netsteder. Det er jo ikke uvæsentligt, om fx emne- eller søgeord findes til højre eller til venstre på skærmen, hvis en organisation gerne vil skabe et homogent netsted, der skal sende et professionelt signal til brugerne.

3.2. Sprogpolitik i private virksomheder

Topdanmarks sprogpolitik

Topdanmarks sprogpolitik har udmøntet sig i hæftet ”Sådan skriver vi breve i Topdanmark”, som alle Topdanmarks medarbejdere har fået udleveret. Som titlen antyder, er der her specifikt tale om en sprogpolitik, som udelukkende omhandler udformningen af breve til selskabets kunder.

Kort fortalt starter hæftet med at slå fast, at formålet med sprogpolitikken er at tegne et fælles ansigt udadtil via en mere ensartet korrespondance samt at give kunderne et positivt indtryk af selskabet ved at lade tonen i brevene tage udgangspunkt i Topdanmarks værdier og genspejle dem i sproget. Brevene skal således give et billede af virksomheden og dens medarbejdere som venlige, hjælpsomme og opmærksomme på kundens behov. Det nye i denne sammenhæng er ønsket om at ”menneskeliggøre” kommunikationen og dermed tage afstand fra tidligere tiders formelle, upersonlige breve, præget af mange svært tilgængelige forsikringsfaglige udtryk. For at nå disse målsætninger opstiller Topdanmark det, de kalder ”Grundprincipperne – kort fortalt”. Det drejer sig om ti bud på ingredienserne i en sådan gylden recept; råd som ”Skriv personligt”, ”Skriv overskueligt” og ”Skriv præcist” etc.

På Topdanmarks hjemmeside kan man i en kommentar til den nye sprogpolitik læse, at hæftets indhold ”forklarer grundtankerne og principperne for den skrivestil, der gør op med branchens generelt dårlige ’sprogygte’ (...).” Hermed antydes det, at hæftet er specielt konciperet til forsikringsbranchen, hvilket bestemt ikke er tilfældet. De principper, der opstilles i hæftet, er stort set identiske med de principper for god formidling, der opstilles i meget af den litteratur, der omhandler formidlingsteori generelt, fx i den allerede citerede grundbog (Jacobsen/Skyum-

Nielsen 1996:37). En sammenligning viser således, at syv ud af de ti punkter, Topdanmark opstiller i hæftet, er taget direkte derfra.

Det reelle billede af Topdanmarks sprogpolitik er dermed, at den ikke som hævdet tager sit udgangspunkt i virksomhedens og branchens konkrete sproglige problematikker. De retningslinjer, der gives, er gode **generelle** råd om, hvordan man skriver modtagerorienteret. Det betyder, at Topdanmarks ansatte står uden retningslinjer for, hvordan de skal håndtere nogle af de mest centrale problemer inden for netop forsikrings sproget. Det drejer sig fx om forsikringsfaglige termer som *erstatningskøb*, *bagageforsinkelsesdækning* og *bonustab* samt verbalsubstantiver som fx *opgørelse*, *beskadigelse* og *forsinkelse*. Medarbejderne står ligeledes uden svar på centrale spørgsmål om, hvorvidt disse termer skal forklares eller ej, og om verbalsubstantiver bør opløses. Man har ligesom forsikringsselskabet Codan (Åndahl/Jacobsen 2000:296) valgt at omskrive alle virksomhedens standardbreve. Resultatet hos Topdanmark er kun delvist vellykket. Brevene er blevet klarere struktureret, men har en tendens til at tale ned til modtageren, sml. den nye versions begyndelse „Det ser ud til, at“:

Vi mangler en indbetaling fra dig

Det ser ud til, at du endnu ikke har betalt det girokort på din forsikring, som vi sendte til dig den 2. januar 2001. I hvert fald har vi ikke registreret en indbetaling endnu. Dette brev er derfor en påmindelse, fordi betalingsfristen er udløbet.

med den gamle version, som var kortere, høfligere og også klarere:

Da vi tidligere har sendt Dem en opgørelse på nedennævnte forsikring(er), og vi ikke kan se at have modtaget Deres indbetaling, vil vi minde Dem om, at betalingsfristen er udløbet.

Betyder det så, at Topdanmark lige så godt kunne have kopieret de omtalte kapitler fra de nævnte håndbøger og givet hver medarbejder et eksemplar? Det mener vi ikke. For det første sender den et vigtigt signal fra ledelsen til medarbejderne om, at sproget er vigtigt. Derudover bidrager den til et bedre corporate image. Der er derimod ingen garanti for, at den primære mission, nemlig at få medarbejderne til at skrive bedre, vil lykkes. Det vil afhænge af de enkelte medarbejders kompetencer, om de er i stand til at ændre deres måde at skrive på. Det er tvivlsomt, om medarbejderne vil være i stand til at ændre deres skrivestil så radikalt uden anden hjælp end dette lille hæfte. Skal den ureflekterede tekstproduktion ændres, må

medarbejderne som et minimum tilbydes relevante kurser, især hvis der ikke tilbydes nogen form for eksperthjælp i forbindelse med den daglige kvalitetssikring af sproget. Her henvises i hæftet blot til ”kollegaen” som eventuel sparringspartner i tilfælde af sproglige problemer.

TDC's sprogpolitik

En af de virksomheder, der først for nylig (2002) har lanceret en sprogpolitik, er telekommunikationsvirksomheden TDC. Sprogpolitikken består konkret af en folder (10x10 cm) på 15 sider med titlen ”Vejviser til godt sprog – ord på vejen”. Den indeholder ifølge styregruppen ”de væsentligste huskereglere, som gør op med fortidens uforståelige breve og snørklede ordrebekræftelser” og har som formål at stille krav til kvaliteten i sprogbrugen og give medarbejderne nogle ensartede pejlemærker. TDC's mål med den nye sprogpolitik er, at den skal lette arbejdet og betyde færre misforståelser. Ifølge projektchefen i TDC er sprogpolitikens primære formål at indgå som en del af TDC's kultur og understøtte virksomhedens corporate image (Jeppesen 2002).

Folderens retningslinjer sigter på forskellige aspekter af skriveprocessen og kan opdeles i råd, der angår hhv. tekstniveau, sætningsniveau og ordniveau. På tekstniveau anbefales det at skrive modtagerorienteret, vælge en dækkende overskrift, skrive det vigtigste først samt skrive aktivt, kort og klart. Det er råd, der stort set er identiske med de råd, der er givet i de sprogpolitikker, vi har behandlet indtil nu, og som går igen som et fællestræk for de fleste sprogpolitikker. På sætningsniveau anbefales det, at man undgår lange sætninger ved at sætte flere punktummer, uden at der i øvrigt gives nogen anvisninger på, hvordan dette kan gøres. På ordniveau gives der retningslinjer for brugen af store og små bogstaver, bindestreger, engelske låneord, papirord, forkortelser, ejefald, „biord på T“, fagjargon etc. Hvor der gives eksempler på reglerne i folderen, er de taget fra TDC's fagterminologi, som fx i reglen om brug af bindestreger, hvor eksemplerne *ISDN-produkter* og *Dial up-modem* er givet.

I modsætning til Topdanmarks sprogpolitik er der i denne sprogpolitik tydeligvis taget udgangspunkt i TDC's virkelighed, hvilket vil sige, at relevante sproglige problemstillinger berøres, og at eksemplerne afspejler hyppigt forekommende ord. Det betyder, at en del af de regler, der gives, særligt på ordniveau, er specielt relevante for netop en telekommunikationsvirksomhed som TDC. For eksempel fastlægges fleksionsnormen

for højfrequente termer som *e-mail* og *pc*, ligesom det fremgår, at *internet* skrives med lille. TDC tager ligeledes i deres sprogpolitik stilling til et andet væsentligt sprogligt dilemma, nemlig kommaet, ved entydigt at foreskrive brugen af traditionelt komma. TDC lader sig således ikke påvirke af Dansk Sprognævns anbefaling af det nye komma. Et lignende tilfælde er at finde i TDC's interne ordbog, hvor fleksionsnormen for *modem* (-et, -er, -erne) ikke stemmer overens med Dansk Sprognævns beslutning om kun at godtage dobbeltkonsonant i fleksionen. Her ses altså et eksempel på en virksomhed, der ikke slavisk følger Dansk Sprognævns normerende beslutninger, men benytter sig af den frihed de – i modsætning til offentlige instanser – har til at fastlægge egne regler.

TDC opstiller ligeledes en fast regel om at bruge ISO-koder (*DKK*, *EUR*, etc.) for udenlandsk valuta. Dette er et eksempel på en nyttig regel for et sprogligt dilemma, man som TDC-ansat ofte vil støde på i forbindelse med breve til kunder. Denne regel er derfor, ligesom reglen om traditionelt komma, et effektivt værktøj til at nå målsætningen om at gøre TDC's virksomhedskommunikation mere homogen.

Der henvises i folderen til SprogService – TDC's afdeling af sprog eksperter – der i øvrigt står bag initiativet til sprogpolitikken og har været inddraget i udviklingen af sprogpolitikken. Medarbejderne har således mulighed for at rette henvendelse til SprogService for at få hjælp, hvis de støder på problemer af sproglig karakter. Dog er afdelingens syv cand.ling.merc.er næppe i stand til at yde samtlige TDC's 18.000 ansatte den konsulenthjælp, der er brug for, hvis den sproglige kvalitet skal højnes væsentligt. Et andet punkt, der vejer nedad i vurderingen af TDC's sprogpolitik, angår dens længde: Den er ganske enkelt for kort til at gøre en virkelig forskel. De elementer, der tages op, er udmærkede, men de bliver kun yderst overfladisk behandlet og lider i mange tilfælde af manglen på eksempler eller uddybende forklaringer på de regler, der opstilles. Eksempelvis står der under overskriften "Brug en dækkende overskrift" ikke anden forklaring end: "Det er en god ide at starte med en overskrift, der fortæller, hvad teksten handler om."

Dette lille hæfte er derfor på ingen måde et tilstrækkeligt hjælpemiddel til opnåelse af bedre kommunikative vaner. TDC har dog derudover udarbejdet en langt mere udførlig sprogpolitik, der er at finde (om end ikke let tilgængelig) på virksomhedens hjemmeside. En gennemlæsning viser således, at den trykte udgave af TDC's sprogpolitik blot er en ultrakort

(discount)version af den elektroniske udgave, der er meget professionel i sin udformning, inddrager yderst relevante sprogproblematikker og indeholder mange gode, illustrative og pædagogiske eksempler. Internetversionen er som noget særligt opdelt i en dansk hhv. engelsk sprogpolitik med tilhørende dansk og engelsk ”miniretskrivning”. Den skiller sig ud ved at indeholde en række innovative træk, som ikke forekommer i nogen af de andre sprogpolitikker, der behandles i denne artikel. Det gælder fx afsnittet om, hvordan man skriver en god e-mail. Heri gives en række konkrete retningslinjer for, hvad der kendetegner „den gode e-mail“. Der gøres bl.a. opmærksom på, hvilke faldgruber, man skal undgå, fx for meget telefon-/talesprog eller for meget brev-/skriftsprog.

Som det fremgår, er denne sprogpolitik langt den bedste af de to, men altså paradoksalt nok ikke den, som TDC har valgt at udlevere til sine medarbejdere. Det kan på denne baggrund ligeledes undre, at der ikke henvises til den elektroniske sprogpolitik i ”Vejviser til godt sprog – Ord på vejen”.

Grundfos’ sprogpolitik

På nuværende tidspunkt fremstår Grundfos-koncernen som et af de bedste eksempler på en dansk virksomhed, der har fået formuleret en sprogpolitik. Denne sprogpolitik er udgivet i en flot, velskrevet håndbog med titlen ”Med andre ord...”, som klart beskriver retningslinjerne for den skriftlige kommunikation. Sprogpolitikken slår fast, at Grundfos’ koncernsprog er britisk engelsk, men er ellers først og fremmest rettet mod det danske sprog. Samlet set optager afsnittet om engelsk som koncernsprog knap 4 sider ud af i alt 70 sider – de resterende sider omhandler udelukkende det danske sprog. Det skal dog nævnes, at det i håndbogens indledning omtales, at der senere vil følge en lille håndbog om engelsk sprogpolitik. Den kendsgerning, at Grundfos i første omgang vælger kun at udarbejde en sprogpolitik for dansk i stedet for det – som det må formodes – langt vægtigere koncernsprog, kan dog undre, ikke mindst fordi en væsentlig del af Grundfos’ korrespondance og kommunikation med omverdenen netop foregår på engelsk, hvilket også valget af en hjemmeside, der ved første klik toner frem som engelsksproget, klart vidner om.

Kort fortalt beskriver håndbogen forskellige teknikker, der kan anvendes til at skrive et godt, korrekt, letlæseligt og forståeligt sprog, samt

præciserer de dertil hørende retskrivningsregler. Således ses der først på, hvilke indledende overvejelser medarbejderen bør gøre sig omkring sig selv som afsender, omkring sit budskab, mediet og målgruppen for teksten. Dernæst følger konkrete anvisninger på, hvad godt sprog er, og hvordan man skriver et godt sprog, fx anbefales det at skrive aktivt og personligt, dvs. at bruge aktive verber frem for substantiver, hvilket især vil sige, at man skal være på vagt over for verbalsubstantiver, der typisk ender på *-ing*, *-ning* og *-else*. Desuden anbefales det at bruge de personlige pronominer som *vi*, *jeg* og *du*. Også konsekvent brug af de samme ord for den samme ting gennem hele teksten fremhæves, såsom at undgå at bruge både *system* og *anlæg* om en pumpe.

Endvidere anbefales det at skrive korte sætninger og korte ord, fx opfordres medarbejderen til at opløse tunge sammensatte ord og erstatte disse af kortere ord. Der gøres desuden opmærksom på, at ord, der fylder mere end syv bogstaver, generelt mindsker læsbarheden, og det anbefales derfor at vælge et kortere ord i de tilfælde, hvor det er muligt, fx at skrive *brev* i stedet for *skrivelse* og *om* i stedet for *vedrørende*. I samme forbindelse tilrådes det kun at skrive én information pr. sætning, hvilket i praksis kan ske ved at sætte mange punktummer og bruge punkttopstillinger, hvor det er muligt.

Også vigtigheden af at skabe sammenhæng mellem sætningerne fremhæves. Fx anbefales det at kæde teksten sammen ved hjælp af ord, der strukturerer, såsom: *for det første ... for det andet ... for det tredje; det betyder, at ... etc.*

Et andet meget betydningsfuldt område, som beskrives, er vigtigheden af at skrive i et sprog, som passer til målgruppen. Her gøres der opmærksom på, at det er udmærket at bruge fagudtryk i tekster fra fagfolk til fagfolk, men at det ikke er godt at bruge for mange fagudtryk og fremmedord i tekster skrevet fra fagfolk til lægfolk. Desuden opfordres medarbejderen til ikke at bruge ord, som vedkommende ikke ville bruge mundtligt, fx anbefales det at skrive *sende* i stedet for *afsende* og *spørge* i stedet for *forespørge*. Derforuden opfordres medarbejderen til at lade være med at imponere læseren ved at bruge engelske ord, hvis der findes et godt dansk ord for det samme. I tilknytning hertil pointeres det, at det er vigtigt at bruge et lixtal (læsbarhedsindeks), som passer til målgruppen og den pågældende teksttype, men at lixtallet med fordel kan sænkes i de allerfleste tekster.

Endelig opfordres medarbejderen til at skrive et korrekt dansk, som fx at skrive sammensatte substantiver og adjektiver i ét ord og at bruge bindestreg, når et engelsk ord forbindes med et dansk, som fx input-output-analyse. Derudover tilrådes det at tjekke retstavningen ved hjælp af edb-programmernes stavekontrol.

Håndbogen indeholder endvidere et kapitel om tegnsætning. Eftersom der er valgfrihed mellem at bruge traditionelt komma og nyt komma, afstår forfatterne fra at foreskrive brugen af det ene kommasystem fremfor det andet, men fremhæver dog vigtigheden af at være konsekvent og bruge det samme kommasystem inden for samme tekst. I samme forbindelse nævnes det, at Dansk Sprognævn anbefaler nyt komma, hvilket også er det kommasystem, forfatterne har valgt at bruge i håndbogen, så dette kunne jo opfattes som en indikation på, at nyt komma foretrækkes hos Grundfos.

Dernæst følger et kapitel om korrekturlæsning, hvori det anbefales at kontrollere teksten for sprog, indhold og tilgængelighed, dvs. om opbygningen er ensartet gennem hele dokumentet, om indholdsfortegnelse og top- og bundtekster er korrekte etc. Med hensyn til korrektur foreskrives en forbilledlig – og hvis dette virkelig lader sig implementere i praksis – optimal procedure for korrekturlæsning. Det anbefales således at have en sprogkyndig person til at læse korrektur, når målgruppen er alle medarbejdere i koncernen, og så snart målgruppen er eksterne kunder, forretningsforbindelser etc., anbefales det ligefrem at have to sprogkyndige personer til at læse korrektur.

Derefter følger der nogle generelle anbefalinger mht. struktur og layout. Fx tilrådes det at bruge gode, dækkende overskrifter, som skrives med den største skrift. Brødteksten, der skal uddybe tekstens emne, kan eksempelvis inddeles i afsnit/mellemrubrikker, punktopstillinger eller spalter – og i den forbindelse fremhæves også betydningen af marginstørrelsen. Desuden anbefales brug af faktabokse og billedtekster. Med hensyn til at fremhæve teksten anbefales det kun at bruge én af måderne: fed, kursiv eller understregning. Fed anbefales dog som den bedste måde, eftersom kursiv er svært at læse, og understregning kun kan bruges i overskrifter og i øvrigt er mindre hensigtsmæssigt at bruge end fed.

Håndbogen udstikker også nogle generelle retningslinjer for udformning af skærmttekster. Fx anbefales det at skrive enkelt, direkte og præcist og at sørge for, at titler, overskrifter og mellemrubrikker er informerende

og rammende, eftersom læseren navigerer via dem. Desuden tilrådes det at skrive aktivt og bekræftende, dvs. at skrive hvad der er sandt, i stedet for hvad der ikke er usandt, samt at undgå for mange forkortelser. Også betydningen af at have godt med luft på siden samt brug af standardsymboler fremhæves.

Sidst men ikke mindst giver håndbogen en anvisning på, hvor der kan hentes sproglig hjælp. Grundfos har således udnævnt såkaldte ”sprogambassadører” rundt omkring i afdelingerne, som kan være behjælpelige, hvis en rapport skal have et sprogligt løft, og som i øvrigt bistår med generel, sproglig rådgivning. Derudover kan sproggruppen samt koncernens tekstforfattere og oversættere kontaktes. Endelig kan medarbejderen hente hjælp i diverse ordbøger og håndbøger samt onlineopslagsværker, deriblandt Grundfos’ egen MultiTerm Dictionary.

Som sagt giver håndbogen om Grundfos’ sprogpolitik umiddelbart et godt indtryk. Den er velskrevet, overskuelig opbygget og letlæselig med masser af tom plads på hver side. Desuden behandler den tilsyneladende alle aspekter i forbindelse med tekstproduktion fra start til slut, fx også layout, hvilket ellers ofte udelades.

Dens hovedbudskab er i store træk, at man altid skal skrive personligt, aktivt og enkelt med korte ord og sætninger, hvilket også er udmærket, når man tænker på almindelig erhvervs-korrespondance, reklametekster og den slags lettere kategorier. Det, der til gengæld undrer, er dens helt åbenlyse mangler – hvilket vil sige den fuldstændige negligering af de fagspecifikke områder, såsom teknisk, økonomisk og juridisk fagsprog. Disse fagområder dækker uden tvivl en væsentlig del af Grundfos’ skriftlige tekstproduktion og burde derfor have været behandlet på lige fod med merkantilt fagsprog i håndbogen.

Den største mangel er dog, at man ikke tilstrækkeligt pointerer vigtigheden af at overholde de almindelige konventioner, normer og regler, som eksisterer inden for fagspecifikke genrer. Det burde således for den professionelt uddannede være velkendt, at fagsproglige tekster er kendetegnet ved en langt mere formel, upersonlig og neutral stil, som **skal** overholdes, hvis man vil gøre sig forhåbninger om effektivt at viderebringe sit budskab og dermed formidle et professionelt indtryk. I modsat fald, dvs. hvis man ændrer på de gældende normer ved at anlægge en personlig, aktiv og forenklet stil, opnår man uvægerligt, at læseren mister tilliden til det, han/hun læser, hvilket vil kunne få yderst uheldige konsek-

venser – ikke mindst for en stor, international og ellers velrenommeret koncern som Grundfos.

Det skinner således tydeligt igennem, at også Grundfos i udarbejdelsen af deres sprogpolitik har lænet sig op ad Jacobsen/Skyum-Nielsens 10 sprogbud, der alle er gengivet som grundprincipper i Grundfos' sprogpolitik og entydigt fremstår som det eneste saliggørende uanset fagområde. Dette faktum, at der dikteres generelle normer og regler for **al** tekstproduktion forringer desværre mærkbart kvaliteten af den lancerede sprogpolitik, hvilket mindsker dens troværdighed og samtidig klart begrænser dens praktiske anvendelighed.

Der kunne således med fordel have været indføjet et kapitel, hvori det blev fremhævet, hvilke konventioner og stilistiske træk der gælder for hver af de enkelte fagområder: merkantilt fagsprog, teknisk fagsprog, økonomisk fagsprog og juridisk fagsprog. I den forbindelse havde det været nærliggende at påpege, at merkantilt fagsprog generelt er præget af aktiv form, personlige pronominer samt bestemte fagtermer og -udtryk. Sidstnævnte forhold vedr. brug af fagspecifikke termer og -udtryk gør sig i øvrigt gældende inden for samtlige fagsprog. I skarp kontrast til merkantilt fagsprog står dog de øvrige fagsprog, som alle benytter sig af en langt mere upersonlig og neutral sprogbrug.

Således er teknisk fagsprog – såfremt det er skrevet til fagfolk – generelt kendetegnet ved brug af s-passiv, præsens, afpersonificering, animering samt udpræget nominalstil i form af verbalsubstantiver og sammensatte substantiver, men også sammensatte verber, sammensatte adjektiver, attributive perfektum participier samt adverbelle tilføjelser. Stilen er kompakt og sprogligt økonomisk og samtidig karakteriseret ved, at substantiverne er de betydningsbærende elementer, mens verberne er indholdstomme. I øvrigt forekommer der ofte forholdsvis lange sætningskonstruktioner.

Økonomisk fagsprog gør ligeledes omfattende brug af s-passiv, præsens og sammensætninger i form af primært sammensatte substantiver, men også i en vis udstrækning verbalsubstantiver. Desuden kan sætningskonstruktionerne være af varierende længde.

Juridisk fagsprog er kendetegnet ved en høj grad af formalitet, hvilket afspejler sig i omfattende brug af s-passiv, præsens og nominalstil i form af verbalsubstantiver, præpositionsforbindelser og participier med foranstillede adverbelle led. Desuden anvendes der periodestil, hvilket vil sige, at alle de omstændigheder, der har betydning for en tankerække,

medtages i én lang periode (helsætning). Endvidere gøres der i vidt omfang brug af tunge sammensatte præpositioner, juridiske kollokationer samt forskellige neutrale konstruktioner, der indledes med et tomt foreløbigt subjekt.

Altså står de gældende konventioner, normer og regler inden for de tre sidstnævnte fagområder tydeligt i kontrast til, hvad der er skik og brug inden for merkantilt fagsprog. Som følge deraf burde den forhåndenværende sprogpolitik i allerhøjeste grad have indeholdt en udførlig beskrivelse af, hvordan de fagspecifikke genrer skal behandles.

Derudover kunne det have været ønskværdigt med en mere dybdegående præcisering af, hvor vigtigt det er at tilpasse teksten til målgruppen, især inden for teknisk fagsprog, hvor man i forskellige situationer henvender sig til et forskelligt publikum; det kan være fagfolk (eksperter), mellemteknikere, lægfolk – eller eksempelvis et blandet publikum som på internettet; og hver af disse kategorier stiller bestemte krav til indhold, formalitetsniveau og stil. I forbindelse hermed kunne det også med fordel fremhæves, at der afhængig af tekstens funktion opereres med forskellige teksttyper. Disse teksttyper fordeler sig primært inden for hovedgrupperne: deskriptive tekster og direktive tekster samt visse blandingsformer heraf. Forskellen mellem de forskellige typer bør således klart afspejles i sprogbrugen.

Endvidere kan det ud fra de beskrevne retskrivningsregler udledes, at Grundfos er meget loyldige over for Dansk Sprognævns anbefalinger. Der kunne derfor godt i håndbogen have været indsat en passus om, at Grundfos generelt henholder sig til Dansk Sprognævns retskrivningsregler. I den forbindelse er det imidlertid problematisk, at Dansk Sprognævn dels tillader valgfrihed mellem fælles- og intetkøn ved bestemte ord, dels accepterer flere korrekte stavemåder, flertalsformer samt fleksionsvarianter for udvalgte ord. Derudover tillader Dansk Sprognævn at indsætte bindestreg efter forskellige ordled med henblik på at lette læsningen af lange sammensætninger. Dette giver utallige muligheder – ikke mindst for uensartet sprogbrug.

Hvad angår deskriptive, proskriptive eller præskriptive forslag om konkrete sproglige fænomener nævnes det i håndbogen, at man i Multi-Term Dictionary kan finde ord og vendinger i den form, man har besluttet at anvende på Grundfos. Der er således truffet beslutning omkring nogle få enkeltområder, som fx brug af bindestreg i ord eller navne, hvor

Grundfos-navnet eller en Grundfos-forkortelse indgår. Dette viser, at ordbogen indeholder nogle konkrete beslutninger omkring sproglige enkeltproblemer med det formål at tilstræbe en ensartet sprogbrug. Dog fremgår det ikke tydeligt, om man har taget højde for de mange retskrivningsmæssige variationsmuligheder i den firmainterne ordbog. Eksempelvis kunne man med fordel påbyde brugen af bestemte varianter af ord, der hyppigt forekommer i Grundfos-tekster, og hvor det måtte foretrækkes at ændre på den officielle stavemåde, som fx i tilfældet ”kraft-varmeværk” og ”it”. Samtidig ville alle andre eksisterende varianter skulle forbydes. I øvrigt ville det have været fordelagtigt at inkludere en omtale af evt. trufne beslutninger omkring disse forhold i håndbogen.

Desuden kunne Grundfos med fordel have præciseret forskellen på de to tiltaleformer *du* og *De* og endvidere have uddybet beslutningen om at bruge *du* som tiltaleform. Ganske vist nævnes *du* som det eneste rigtige valg i forbindelse med et aktivt og personligt sprog, men for den faglige medarbejder, som måske ikke interesserer sig synderligt for sprog, kunne en tydelig præcisering af den trufne beslutning have været nyttig, således at enhver sammenblanding af de to tiltaleformer undgås.

I den forbindelse havde det endvidere været nærliggende at give en kort gennemgang af de gængse høflighedstitler som *hr.* og *fr.* (forkortelsen, der dækker både fru og frøken) samt anvendelsen af professions- og/eller stillingstitler. I forlængelse heraf kunne der med fordel have været taget stilling til, hvordan Grundfos ønsker at titulere kunder og øvrige forretningsforbindelser, således at sprogpolitikken – og dermed håndbogen – blev det brugerorienterede værktøj, som ellers tilstræbes.

Derforuden havde det under afsnittet ”Layout” været naturligt at behandle emnet omkring indlednings- og afslutningshilsner i breve og efterfølgende at anbefale en eller to former. Således spænder variationen inden for indledningshilsner vidt – lige fra *kære*, *hej* og *til* til helt at udelade indledningshilsenen. Også afslutningshilsner forekommer i mange varianter, spændende fra *kærlig hilsen*, *hej hej*, *vi tales ved*, *mange hilsner*, *med venlig hilsen* til *ærbødigst*. Der er dog stor forskel på formalitetsniveauet i de forskellige varianter, og som følge deraf kunne der med fordel have været anbefalet en eller to mulige indlednings- og afslutningshilsner for at sikre en ensartet forretningstone i korrespondancen.

Når der formuleres en sprogpolitik for en virksomhed, er det naturligvis af største betydning, at det også er et værktøj, der kan bruges af de ansatte.

Det nytter ikke meget, hvis nogle af målsætningerne er helt uopnåelige i en travl hverdag, da der i så fald eksisterer en reel risiko for, at sprogpolitikken ikke bliver den sproglige kvalitetssikring, som er et af formålene. Der er i den forbindelse ingen tvivl om, at den anbefalede korrektur hos Grundfos er helt ideel, men er den realistisk? Mon de sproglige medarbejdere hos Grundfos virkelig har så meget plads i hverdagen, at der kan afses to personer til at læse korrektur på alle dokumenter, der skal sendes ud af huset?

Endelig havde det været hensigtsmæssigt, om Grundfos havde udgivet deres sprogpolitik i to versioner, da det er tvivlsomt, om hovedparten af de faglige medarbejdere er tilstrækkelig interesserede i sprog til at ville læse en håndbog på trods af 70 sider. Man kunne ved siden af denne flotte og udførlige håndbog have haft en lille folder med de vigtigste oplysninger om Grundfos' sprogpolitik, som de faglige medarbejdere i stedet kunne vælge. Denne løsning har TDC som nævnt valgt ved at sammenfatte de væsentligste punkter i deres sprogpolitik i den lille folder "Vejviser til godt sprog", som i øvrigt kan rekvireres gratis over internettet. Desuden har TDC valgt at gøre både deres danske og engelske sprogpolitik offentlig tilgængelig ved at lægge disse ud på internettet, selv om det retfærdigvis skal siges, at det kræver lidt snilde at nå frem til dem. En sådan fremgangsmåde signalerer både åbenhed og gennemsigtighed, men er dog på ingen måde nødvendig. Det er derimod et grundigt og tilbunds gående forarbejde, omhyggelig informering og vejledning af virksomhedens medarbejdere i brugen af sprogpolitikken – og sidst, men ikke mindst den løbende implementering og videreudvikling af sprogpolitikken.

4. Specifik sprogpolitik: præskriptive, deskriptive og proskriptive forslag om konkrete sproglige fænomener

I forbindelse med fastlæggelse af terminologiske standarder foreligger der ofte en samtidig normering gældende for flere sprog. I andre tilfælde drejer fastlæggelserne eller forslagene sig om et bestemt sprog. Der er – også i Danmark – tradition for, at enkelte firmaer fastlægger deres egen ortografiske norm, tegnsætningsnorm, fleksionsnorm og også en politik for brug af anstødelige eller omstridte udtryk. Det er især aviser, som har udarbejdet sådanne redaktionsinterne retningslinjer. Disse regler bliver sjældent offentliggjort, men vi vil bruge lejligheden til at opfordre hertil.

I praksis kan man se, at de største danske aviser har hver deres og ret forskellige normer – og i øvrigt også normer, der ikke er identiske med dem, som er fastlagt af Dansk Sprognævn. I andre tilfælde består en sådan fastlæggelse i, at man slavisk følger Dansk Sprognævn, sådan som fx i Grundfos' sprogpolitik. Atter andre koncerner træffer egne afgørelser, fx når TDC i sin interne koncernordbog fastlægger, at man forsat vil skrive *modemet* og *IT* og ikke som bestemt af Dansk Sprognævn *modemmet* og *it*. I praksis kan vi se, at det vil være uhensigtsmæssigt at følge Dansk Sprognævn, når de fx ikke tillader brug af pluralis for følgende ord: *hydrazin*, *morfin*, *mælkesyre*, *rektoskopi*, *resistens*, *omlyd*, *ozonlag*. I de fag hhv. de produktioner, som har med hydrazin, rektoskopi, omlyd etc. at gøre, bruges og har man brug for pluralisformerne, sml. hertil ordbogsartiklen *hydrazin* i DEN DANSKE NETORDBOG:

hydrazin substantiv <et; -et, -er, -erne>

ANM Dansk Sprognævn godtager også fælleskøn: en hydrazin, men i modsætning til denne ordbog ikke pluralis.

BETYDNING Kemisk forbindelse af nitrogen og hydrogen.

EKSEMPEL Champignonen indeholder agaritin og andre hydraziner, der er kræftfremkaldende i forsøgsdyr.

Firmaer har derfor normalt behov for egne afgørelser, som må svare til den sprogbrug, der gælder for det pågældende fagområde. Disse normerende ordrelaterede afgørelser bør fastholdes i en egen firmaintern ordbog som en del af firmaets eller koncernens sprogpolitik. Dette udsagn må delvist også overføres til offentlige institutioner, som ifølge sprogloven i princippet er forpligtet til at følge Dansk Sprognævn. Dertil er der dog at sige, at Dansk Sprognævn ikke selv følger loven (se hertil Bergenholtz 2003), og at der ikke er nogen form for straf for ikke at overholde Dansk Sprognævns afgørelser. Sådan er det også i praksis. Vi vil her kun tage et eksempel, nemlig forkortelsen for 'et andelselskab, hvor ejerne kun hæfter for virksomhedens gæld med den indskudte kapital'. Her godtager Sprognævnet kun *a.m.b.a.*, dvs. ikke andre varianter, som bruges i regnskabstekster: *amba*, *AMBA*, *AmbA* eller *A.M.B.A.* Denne afgørelse følges ikke af erhvervsvirksomhedsloven og derfor heller ikke af den danske REGNSKABSORDBOG, hvor der fra de ovennævnte ortografiske varianter henvises til artiklen *A.M.B.A.*, hvor disse varianter angives som synonymer:

A.M.B.A. forkortelse <et; -'et, -'er, -'erne>

ANM Dansk Sprognævn godtager ikke denne skrivemåde, men kun a.m.b.a. Skrivemåden med store bogstaver og forkortelsespunktum anbefales dog af denne ordbog, da det er den variant, der bruges i erhvervsvirksomhedsloven.

[...]

SYNONYMER: a.m.b.a., A.M.B.A., AmbA, amba, AMBA

Der foreligger endnu en grund til, at private virksomheder og offentlige institutioner i praksis har svært ved at følge Dansk Sprognævn. Nævnet ændrer i stadig voksende hastighed på normerne, så de enkelte brugere og brugergrupper ikke kan nå at omstille sig, sml. fx i 2001 *linie* → *linje*, *kraftvarmeværk* → *kraft-varme-værk*, *postbudet* → *postbuddet*. For brugerne ville det være lettere at håndtere, hvis forbuddene (eller *forbudene*) var færre. Til gengæld kunne både enkeltpersoner, institutioner og virksomheder snarere have nytte af proskriptive forslag, dvs. anbefalinger, når de skal vælge mellem nogle af de mange dobbeltformer, som Dansk Sprognævn blot anfører uden at hjælpe den usikre bruger, som selv må vælge mellem: *cigarillos* eller *cigarilloer*, *forresten* eller *forresten*, *vejledede* eller *vejledte*, *en parabol* eller *et parabol*, *en tidsfordriv* eller *et tidsfordriv*, sml. hertil Bergenholtz/Bøgelund (2002).

En sådan proskriptiv fremgangsmåde vælger Dansk Sprognævn kun i forbindelse med anbefalingen af det „nye komma“. Men det er en anbefaling, som er på kant med loven, ligesom de ikke har lovhjemmel til at normere fleksionen (begrundelser gives af Bergenholtz 2003). Hvis Dansk Sprognævn virkelig vil fastholde, at det, der står i sprogloven, ikke gælder for kommaet, har man ikke sprogloven bag sig. I loven står der, at man skal „følge den praksis, der følges i gode og sikre sprogbrugeres skriftlige sprogbrug“. Der står ikke noget om indskrænkninger i forhold til tegnsætning. I øvrigt er dette komma opfundet af en tidligere sprognævnsmedarbejder i 1970, fordi han efter eget udsagn ikke kunne finde ud af det grammatiske komma.

Alt dette kan kun betyde, at man i en konkret firma-, koncern- eller institutionsrelateret sprogpolitik rettet mod konkrete sproglige fænomener er nødt til at lave sin egen politik. Dansk Sprognævn har ganske vist sprogpolitiske principper, men de er ikke i alle tilfælde anbefalelsesværdige. Der findes tre forskellige principper, som kan karakteriseres på følgende måde:

Det første princip kan kaldes **vildledningsprincippet**. Det betyder, at man ikke giver brugeren hjælp i adskillige tvivlsituationer, men bare anfører flere varianter ved siden af hinanden uden at give brugeren råd om valg af variant. I følgende tilfælde fortæller retskrivningsordbogen, at man frit kan vælge mellem fælleskøn og intetkøn:

brintoverilte, brist, kulilte, folie, hardware, harpiks, lak, mærkat, nikotin, ozon, parabol, voksdug, præambel, quiz, slum, snilde, sulfo, zink, tran, transparent, velfærd, islæt, katalog, kvidder, layout, modul, søle, tidsfordriv

I virkeligheden er sprogbrugen langt mere entydig. Ved alle de nævnte eksempler er den ene genusvariant altdominerende, og i flere tilfælde bliver den ene variant slet ikke brugt i tilgængelige internettekster:

variant	Google	Dansk Sprognævn	variant	Google	Dansk Sprognævn
brintoverilten	21	+	brintoveriltet	0	+
kulilten	109	+	kuliltet	1	+
hardwaren	1.850	+	hardwaret	25	+
parabolen	433	+	parabolet	0	+
i én/en køre	39	+	i ét/et køre	0	+
transparenten	46	+	transparentet	2	+
en transparent	547	+	et transparent	0	+
modulet	7.250	+	modulen	92	+
et søle	98	+	en søle	1	+
et tidsfordriv	109	+	en tidsfordriv	2	+
tidsfordrivet	2	+	tidsfordriven	0	+
et layout	11.100	+	en layout	239	+
layoutet	2.640	+	layouten	92	+

Det passende råd må være at anbefale den ene variant på bekostning af den anden. Det betyder ikke, at man behøver at forbyde den anden, selv om *et parabol* lyder lidt ejendommeligt. I en konkret firmaordbog kan man dog for at opretholde en ensartet sprogbrug påbyde brug af en af varianterne, dvs. forbyde den anden.

Det andet princip kan kaldes **forbudsprincippet**. Hermed menes, at man beslutter sig for en ny variant eller forbyder en af tidligere tilladte varianter. Det er således forbudt at skrive *DNA* (med store bogstaver) eller *linie* (med *i*). I stedet for at forbyde en variant og bortvise den fra ordbogen, burde et værktøj, som vil give virkelig hjælp til den usikre sprogbruger, fortælle om de forskellige muligheder og anbefale én af

dem. Ordbogen kunne evt. fortælle, at det findes, men ikke er tilladt. Som det er nu, vil den bruger, der slår op i retskrivningsordbogen under *linie* (med *i*), og som ikke kommer på at søge under *linje* med *j*, ikke få nogen som helst hjælp. Noget helt andet er, at Dansk Sprognævn enten har et helt andet empirisk materiale end vores, eller også retter de sig ikke efter det i loven fastlagte sprogbrugsprincip, sml. følgende eksempler, hvor de sjældent brugte eksempler tillades, og de almindelige forbydes:

	Google	Dansk Sprognævn
hooliganer	3	+
hooligans	1030	-
roliganer	10	+
roligans	618	-
happeninger	13	+
happenings	1360	+
cigarillos	215	-
cigarilloer	0	+
housecoats	33	+
housecoater	1	+

Det sidste princip, som Retsskrivningsordbogen gør brug af, kan kaldes **anbefalingsprincippet**. Dansk Sprognævn bruger det kun i et tilfælde: Anbefalingen af enhedskommaet. Det er det princip, som Dansk Sprognævn normalt burde bruge, og som offentlige institutioner kunne følge. Private virksomheder bør derimod i højere grad følge forbudsprincippet for at kunne opretholde en helt ensartet sprogbrug, ikke bare i relation til fagtermer, men også ved almensproglige udtryk, hvor Dansk Sprognævn bruger vildledningsprincippet og overlader valget af variant til den ofte usikre sprogbruger, fx *vildledede* eller *vildledte* og *for resten* eller *forresten*.

5. Ikke én, men mange sprogpoltikker

Den specifikke sprogpoltik er, som man kan se, omstridt og forbundet med store konkrete praktiske enkeltproblemer. Både på nationalt, institutionelt og firmarelateret plan vil en intensiveret beskæftigelse med sprogpoltik derfor være påkrævet. Også i de tilfælde, hvor der foreligger

en specifik sprogpolitik, taler meget for en genovervejelse af dele af beslutningerne. Forslagene til en forbedret kommunikativ praksis bør i højere grad, end tilfældet er i dag, differentieres i forhold til fag og modtagergruppe. Og i forbindelse med deskriptive, præskriptive og proskriptive beslutninger om enkeltfænomener bør Dansk Sprognævn tage sin hidtidige politik op til fornyet overvejelse. Indtil det er sket, har de enkelte institutioner og firmaer behov for egne overvejelser og beslutninger.

6. Litteratur

- Bergenholtz, Henning 2001: Proskription, oder: So kann man dem Wörterbuchbenutzer bei Textproduktionsschwierigkeiten am ehesten helfen. In *Sprache im Alltag. Beiträge zu neuen Perspektiven in der Linguistik. Herbert Ernst Wiegand zum 65. Geburtstag gewidmet*. Hrsg. von Andrea Lehr/Matthias Kammerer/Klaus-Peter Konderding/Angelika Storrer/Caja Thimm/Werner Wolski. Berlin/New York: de Gruyter 2001, 499-520.
- Bergenholtz, Henning 2003: Bryder Dansk Sprognævn den danske sproglov? Sprogpolitik i teori og praksis. In *Från Närpesdialekt till EU-svenska. Festskrift till Kristina Nikula*, udg. af Harry Lönnroth. Tammerfors: Tampere University Press 2003, 17-31.
- Bergenholtz, Henning/Christina Bøgelund 2002: Hvor præskriptiv er en deskriptiv ordbog? Hvor deskriptiv er en præskriptiv ordbog? In *LexicoNordica 9*, 79-108.
- DEN DANSKE NETORDBOG 2002 = Henning Bergenholtz/Vibeke Vrang under medvirken af Lena Lund, Helle Grønborg, Maria Bruun Jensen, Signe Rixen Larsen, Rikke Refslund og Jette Pedersen: *Den Danske Netordbog*. Database og layout: Richard Almind. <http://netordbog.asb.dk>.
- DR's sprogpolitik/DR i offensiv for sproget. http://www.dr.dk/gene-relt/omdr/laes/andet_inf/artikler/sprogpil.htm
- Grundfos 2002*: Med andre ord... Grundfos' sprogpolitik. *Bjerringbro: Grundfos*.
- IT- og Telestyrelsen: Et eksempel på sprogpolitik. <http://www.netste-der.dk/raad/netsprog/eksempel.html>
- IT- og Telestyrelsen: Gode råd om netsteder. <http://www.netsteder.dk/raad/>
- Jacobsen, Henrik Galberg/Peder Skyum-Nielsen 1996: *Dansk Sprogbrug. En grundbog*. København: Schönberg.
- Jarvad, Pia 2001: *Det danske sprogs status i 1990'erne med særlig henblik på domænetab*. Nordisk Ministerråd: København. <http://www.valq74pb4dpkmspp0cpp8crh0a1km2>
- Jeppesen, Lone Schrøder. 2002: <http://www.erhvervsprog-online.dk/sprog/sprogpolitik>
- REGNSKABSORDBOG 2003 = Sandro Nielsen/Lise Mourier/Henning Bergenholtz under medvirken af Mads Melgaard, Trine Middelboe, Brit Sørensen: *Regnskabsordbog*. Database og layout: Richard Almind. <http://regnskabsordbog.asb.dk>

TDC sprogpolitik 2000: *Vejviser til godt sprog*, Koncern Kommunikation. <http://www.tdc.dk/designmanualer/designguide/>

Topdanmarks sprogpolitik. <http://www.topdanmark.dk>

Åndahl, Ellen Bak/Susanne Nonboe Jacobsen 2000: *Skriv og bliv læst*. København: Børsens Forlag: 296-308.

WHEN TALK IS A SCIENCE...

Linguistics and Language Behavior Abstracts

*Comprehensive, cost-effective, timely coverage of current
ideas in linguistics and language research*

Abstracts of articles, books, and conference papers from nearly 1,500 journals published in 35 countries; citations of relevant dissertations as well as books and other media.

Available in print or electronically through the Internet Database Service from Cambridge Scientific Abstracts (www.csa.com).

Contact sales@csa.com for trial Internet access or a sample issue.

Linguistics & Language Behavior Abstracts

Published by CSA

Cambridge Scientific Abstracts

7200 Wisconsin Avenue | Tel: +1 301-961-6700 | E-Mail: sales@csa.com
Bethesda, Maryland 20814 USA | Fax: +1 301-961-6720 | Web: www.csa.com